

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

ประสิทธิภาพในการประเมินภาวะไส้ติ่งอักเสบด้วยอัลตร้าซาวด์ในกลุ่มผู้ป่วยเด็ก

Efficacy of Ultrasonography in Evaluation of Suspected Appendicitis

in Pediatric Population

ศรศุภा ลิ้มเจริญ¹
อดิสรณ์ บุญญาฤทธิ์²
อลิสรา วงศ์สุทธิเลิศ³

ก.๘๐๑๐๖๑๙๐

- 7 พ.ย. 2557

3 4 5 4 9 5
1 7 1 1 8 8

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภทบประมาณเงินรายได้

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

ศูนย์บริการ

๑๖ ธ.ค. 2558

ชื่อเรื่อง: ประสิทธิภาพในการประเมินภาวะไส้ติ้งอักเสบด้วยอัลตร้าซาวด์ในกลุ่มผู้ป่วยเด็ก

หัวหน้าโครงการวิจัย: พญ.ศรีสุภา ลิ้มเจริญ สัดส่วน 60%

ผู้ร่วมวิจัย : พญ.อลิสรา วงศ์สุทธิเลิศ สัดส่วน 20%

นพ.อดิสรณ์ บุญญาฤทธิ์ สัดส่วน 20%

สาขา : วิทยาศาสตร์การแพทย์

ทุนอุดหนุนการวิจัย : งบประมาณเงินรายได้ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

คำสำคัญ : อัลตร้าซาวด์, ไส้ติ้งอักเสบ, เด็ก

ที่ปรึกษา: ศาสตราจารย์ นพ.ศาสตร์ เสาร์คนธ์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาในประเด็นของประสิทธิภาพของอัลตร้าซาวด์ในการวินิจฉัยไส้ติ้งอักเสบเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยเด็ก

วิธีการ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบข้อมูลหลัง (Retrospective analytic cross sectional study) โดยศึกษาจากเอกสารเวชระเบียนผู้ป่วยเด็กอายุ 1-16 ปีที่ได้รับการทำอัลตร้าซาวด์เนื่องจากสงสัยเป็นไส้ติ้งอักเสบ ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2555 การให้การวินิจฉัยไส้ติ้งอักเสบโดยอัลตร้าซาวด์เมื่อเส้นผ่าศูนย์กลางของไส้ติ้งมากกว่า 6 มิลลิเมตร ถ้าอัลตร้าซาวด์ไม่พบไส้ติ้งจะพิจารณาแยกออกเป็นอีกกลุ่ม นำผลอัลตร้าซาวด์มาเปรียบเทียบกับผลการผ่าตัดและผลขั้นเนื้อ สำหรับผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการทำผ่าตัดถืออาการวินิจฉัยของแพทย์ผู้ดูแลผู้ป่วยก่อนอนุญาตให้ออกจากโรงพยาบาลเป็นเกณฑ์ และวิเคราะห์แยกกลุ่มย่อยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการทำผ่าตัด รวมถึงเด็กเล็ก (อายุ 1-10 ปี) กับเด็กโต (อายุ 11-16 ปี) กับระหว่างเพศ

ผลการวิจัย

อัลตร้าซาวด์พบไส้ติ้งใน 270/428 ราย (63.1%) อัลตร้าซาวด์มีความไวในการวินิจฉัยไส้ติ้งอักเสบในกลุ่มเด็กโดยรวม 71.2% (95%CI:56.9%-82.9%) ความจำเพาะ 97.7% (95%CI:94.7%-99.3%) ค่าพยากรณ์ผลบวก 88.1% (95%CI:74.4%-96.0%) ค่าพยากรณ์ผลลบ 93.4% (95%CI:89.4%-96.3%) ค่าความแม่นยำ 92.6% โดยมีค่า ROC เท่ากับ 0.84 ค่าความจำเพาะ (47.1%) ค่าพยากรณ์ผลลบ (61.5%) และความแม่นยำ (76.3%) มีค่าน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มที่ได้รับการทำผ่าตัด ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในประสิทธิภาพของอัลตร้าซาวด์ระหว่างเพศ หรือระหว่างกลุ่มเด็กเล็กกับเด็กโต ยกเว้นในกลุ่มเด็กเล็กจะมีค่าพยากรณ์ผลบวกต่ำกว่าเด็กโต

สรุปผลการวิจัย

อัลตร้าซาวด์มีประสิทธิภาพมากพอในการวินิจฉัยไส้ติ้งอักเสบ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยเด็กที่มีปัญหาในการวินิจฉัยจากประวัติและการตรวจร่างกาย ควรนำมาใช้เป็นอันดับแรกในการส่งตรวจทางรังสีวิทยา เพื่อช่วยลดภาระแทรกซ้อนจากการวินิจฉัยล่าช้า ลดระยะเวลาพักฟื้นในโรงพยาบาล และลดอัตราการผ่าตัดที่ไม่จำเป็น

Sornsupha Limchareon, Adisorn Bunyarit, Alisara Wongsuthilert: Efficacy of Ultrasonography in Evaluation of Suspected Appendicitis in Pediatric Population

Key Word: ultrasound, appendicitis, pediatric, children

Research Advisor: Prof. Satree Saowakont, M.D.

Objective

The purpose of this study was to evaluate the efficacy of ultrasound(US) for the diagnosis of acute appendicitis in children.

Materials and methods

We reviewed all sonograms for acute appendicitis in children from January 2009 to December 2012. Sonographic findings were positive when the largest axial diameters were more than 6 mm. The sonograms that were unable to find the appendix were classified into the other group and were considered separately. Sonographic findings were compared with surgical pathologic findings or discharge diagnoses in cases of no surgery. Subgroup analysis in the surgical group, including patient age (< 11 years or 11-16 years) and sex were also performed.

Results

The appendix was identified in 270/428 cases (63.1%). The sensitivity was 71.2% (95% CI:56.9%-82.9%), specificity 97.7% (95% CI:94.7%-99.3%), positive predictive value 88.1% (95% CI:74.4%-96.0%), negative predictive value 93.4% (95% CI:89.4%-96.3%), accuracy 92.6%, and ROC = 0.84. The specificity (47.1%), negative predictive value (61.5%), and accuracy (76.3%) were significant lower in the surgical group. The efficacy of US between the sexes and age groups showed no significant difference, except the lower positive predictive values in the younger age group.

Conclusion

US efficacy for the diagnosis of appendicitis in children is high enough to use as an imaging of first choice to reduce complications, hospital stay, and negative appendectomy rate.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	3
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	4
สารบัญ.....	5
สารบัญตาราง.....	5
สารบัญภาพ.....	6
 บทที่	
1.บทนำ.....	7
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	7
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	7
ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	8
ทฤษฎี สมมุติฐานและกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
3.วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	13
4.ผลการวิจัย.....	16
5.สรุปและอภิปรายผล.....	19
อภิปรายผลการวิจัย.....	19
ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้.....	19
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป.....	21
บรรณานุกรม.....	22
ภาคผนวก.....	26
ภาคผนวก ก....แบบรายงานผลการพิจารณาจดจำเร็วจากการวิจัย.....	26
ภาคผนวก ข....ตารางบันทึกข้อมูลลักษณะ.....	27
ภาคผนวก ค...จดหมายตอบรับการลงตีพิมพ์ที่วารสาร Journal of Medical Ultrasound.....	28
ภาคผนวก ง...จดหมายตอบรับ Poster presentation งานประชุม The 15th Asian Oceanian Congress of Radiology 2014 ที่เมืองโกเกะ ประเทศญี่ปุ่น.....	29
 ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	30

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงผลอัลตราซาวด์เปรียบเทียบกับผลขันเนื้อจากการผ่าตัดหรือผลการวินิจฉัยของแพทย์ก่อนอนุญาตให้ออกจากโรงพยาบาล.....	17
2. แสดงผลอัลตราซาวด์เปรียบเทียบกับผลขันเนื้อจากการผ่าตัดในกลุ่มที่ได้รับการผ่าตัด.....	17
3. แสดงประสิทธิภาพของอัลตราซาวด์ในผู้ป่วยทั้งหมดเปรียบเทียบกับในกลุ่มที่ได้รับการผ่าตัด.....	17
4. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของอัลตราซาวด์ในการวินิจฉัยโรคไส้ติ่งอักเสบระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง.....	18
5. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของอัลตราซาวด์ในการวินิจฉัยโรคไส้ติ่งอักเสบระหว่างเด็กเล็ก (อายุ 1-10 ปี) และเด็กโต (อายุ 11-16 ปี).....	18

สารบัญภาพ

รูปที่	หน้า
รูปที่ 1. ภาพอัลตราซาวด์ภาคตัดขวางและตามแนวยาวของไส้ติ่งปกติ.....	10
รูปที่ 2. ภาพอัลตราซาวด์ภาคตัดขวางและตามแนวยาวของไส้ติ่งอักเสบ.....	11
รูปที่ 3. ภาพเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ภาคตัดขวางของไส้ติ่งปกติ.....	11
รูปที่ 4. ภาพเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ภาคตัดขวางของไส้ติ่งอักเสบ.....	12
รูปที่ 5. แผนภูมิแสดงการกระจายผู้ป่วยตามอายุ.....	16

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ไส้ติ่งอักเสบเป็นภาวะชุกเฉินทางศัลยกรรมที่พบได้บ่อยในกลุ่มผู้ป่วยเด็ก แต่การวินิจฉัยเป็นไปได้ยากกว่าในกลุ่มผู้ใหญ่ ทำให้พบภาวะแทรกซ้อน เช่น ไส้ติ่งแตก หรือเป็นหนองมากกว่า หรือในทางกลับกัน อาจทำให้เด็กได้รับการผ่าตัดโดยไม่จำเป็น เนื่องจากเด็กมักจะไม่สามารถบอกอาการได้ถูกต้อง และ มีอาการที่ไม่จำเพาะเจาะจงมากกว่า

การวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบ สามารถวินิจฉัยได้จากประวัติ อาการและการแสดงทางคลินิก ซึ่งประวัติ อาการและการแสดงทางคลินิกที่เป็นคลาสสิกสามารถพิสูจน์ได้ประมาณ 70%¹² ที่เหลือจะเป็นกลุ่มที่วินิจฉัยได้ยากหรือซับซ้อนไม่ตรงไปตรงมา การใช้เครื่องมือทางรังสีวินิจฉัยต่างๆจะเข้ามามีส่วนช่วยในการเพิ่มความแม่นยำในการวินิจฉัยในผู้ป่วยกลุ่มนี้

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าการทำอัลตร้าซาวด์สามารถช่วยในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบได้มากขึ้น จากหลาย ๆ วรรณกรรมของต่างประเทศ พบร่วมกับอัลตร้าซาวด์มีค่าความแม่นยำ (accuracy) โดยไม่แยกกลุ่มเด็กผู้ใหญ่ สูงถึง 80%²⁰⁻²³ ค่าความสามารถของอัลตร้าซาวด์แยกเฉพาะกลุ่มเด็กมีรายงานจากการวิจัยของต่างประเทศไม่มาก วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของอัลตร้าซาวด์ในการประเมินภาวะไส้ติ่งอักเสบเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วยเด็ก

คำถามการวิจัย

การวินิจฉัยโรคไส้ติ่งอักเสบด้วยอัลตร้าซาวด์โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถในการวินิจฉัยโรคไส้ติ่งอักเสบด้วยอัลตร้าซาวด์โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบย้อนหลัง (Retrospective analytic cross sectional study) ในผู้ป่วยกลุ่มเด็กที่มาโรงพยาบาลด้วยอาการปวดท้องและมีอาการไข้และไส้ติ่งอักเสบอยู่ไปได้ และได้รับการส่งตรวจด้วยอัลตร้าซาวด์ โดยเก็บข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2552 ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2555 เป็นเวลา 4 ปี ที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี

ทฤษฎี สมมุติฐานและกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การวินิจฉัยโรคไส้ติ่งอักเสบด้วยอัลตร้าซาวด์ในกลุ่มเด็กมีความแม่นยำเพียงพอ สามารถช่วยในการวินิจฉัยได้ซึ่งมีประโยชน์ในกลุ่มเด็กที่มีประวัติและการไม่ชัดเจน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ไส้ติ่งอักเสบ(appendicitis) เป็นโรคที่เกิดกับไส้ติ่ง เป็นภาวะอุดกเอนทางการแพทย์ ผู้ป่วยไส้ติ่งอักเสบทุกรายต้องได้รับการผ่าตัดเอาไส้ติ่งออก หากไม่ได้รับการรักษาแล้วจะมีอัตราการตายสูง การเสียชีวิตส่วนใหญ่เกิดจากภาวะเยื่อบุช่องห้องอักเสบและภาวะซึ่อม

ประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง การใช้ทรัพยากรในการดำเนินการใดๆ ก็ตามโดยมีสิ่งมุ่งหวังถึงผลสำเร็จ และผลสำเร็จนั้นได้มาโดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด และการดำเนินการเป็นไปอย่างประหยัด ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลา ทรัพยากร แรงงาน รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่ต้องใช้ในการดำเนินการนั้นๆ ให้เป็นผลสำเร็จ และถูกต้อง

อัลตร้าซาวด์ (ultrasound) หมายถึง เครื่องมือและวิธีการตรวจทางรังสีวิทยาโดยใช้คลื่นเสียงความถี่สูง เพื่อตรวจดูอวัยวะภายในของร่างกาย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

“สีติ้งเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกาย มีรูปร่างคล้ายหนองน้ำประمان 7-10 ซม.¹ โคนของสีติ้งออกจากลำไส้ใหญ่ส่วนตน (cecum) ที่ตำแหน่งด้านในค่อนไปหลัง (posteromedial wall) แต่ปลายของสีติ้งอาจจะอยู่ได้หลายตำแหน่งดังต่อไปนี้ 1) retrocecal 2) subcecal 3) retroileal 4) preileal and 5) pelvic² จากหลายหลักฐานทางวิชาการพบว่า ที่ตำแหน่ง retrocecal พบมากที่สุด³⁻⁵ มีในบางรายงานที่พบว่า ตำแหน่ง pelvic พบมากที่สุด⁶⁻⁷ ซึ่งตำแหน่งของสีติ้งที่ต่างกันมีผลต่ออาการทางคลินิกของผู้ป่วยที่แสดงออกต่างกัน⁴ นอกจากนั้นยังมีผลต่อการเกิดสีติ้งอักเสบยากง่ายต่างกันอีกด้วย โดยพบว่า ตำแหน่ง retrocecal มีโอกาสเกิดสีติ้งอักเสบ (appendicitis) น้อยที่สุด⁵

“สีติ้งอักเสบเป็นโรคที่พบได้บ่อยในเด็กโตและวัยหุ่นสาว⁸ พบน้อยในเด็กเล็กหรือผู้สูงอายุ⁸⁻¹⁰ สาเหตุส่วนใหญ่เชื่อว่าเกิดจากการอุดตัน¹¹ สีติ้งอักเสบเป็นภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ ผู้ป่วยสีติ้งอักเสบทุกรายต้องได้รับการผ่าตัดเอาสีติ้งออก หากไม่ได้รับการรักษาหรือรักษาล่าช้าแล้วจะมีภาวะแทรกซ้อนทำให้ต้องอยู่โรงพยาบาลนานขึ้น หรือมีอัตราการตายได้ลักษณะทางพยาธิวิทยาของสีติ้งอักเสบจะพบว่ามีผลที่ผนังเยื่อบภายใน (mucosa) และมีเม็ดเลือดขาวอยู่ในชั้น lamina propria¹

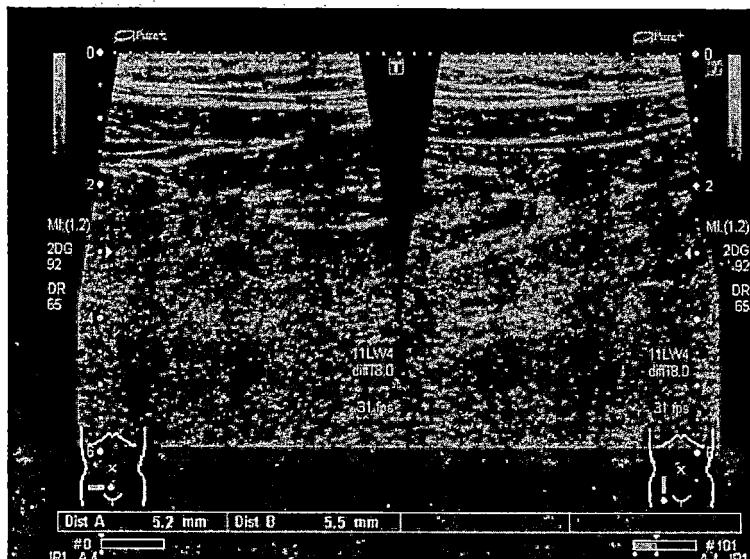
การวินิจฉัยสีติ้งอักเสบส่วนใหญ่ได้จากการประวัติและตรวจร่างกายที่สำคัญคือ โรคนี้เริ่มต้นด้วยอาการปวดท้อง ตอนแรกปวดตรงกลางสะตอ ไม่เกี่ยวไม่痛ต่อมามา จุดปวดนี้คืออยู่ข้างมากอยู่ที่ท้องน้อยด้านขวา ตรวจร่างกายจะกดเจ็บที่ตรงส่วนนี้ของหน้าท้อง ผู้เป็นอาจจะมีไข้ขึ้นและอาเจียนบางคนหยุดถ่าย แต่บางคนก็ท้องเดิน ซึ่งลักษณะดังกล่าวพบได้ประมาณ 70% ของผู้ป่วยสีติ้งอักเสบ¹² Andersson และคณะ¹³ ได้ศึกษาถึงความสำคัญของการทางคลินิกและผลตรวจทางห้องปฏิบัติการในการวินิจฉัยสีติ้งอักเสบ พบร่วมประวัติการปวด ท้องผูก ท้องเดิน เปื้ออาหารไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการช่วยวินิจฉัยสีติ้งอักเสบในขณะที่ เพศชาย การตรวจร่างการพบกดเจ็บที่ท้องน้อยด้านขวาผลตรวจทางห้องปฏิบัติการมีเม็ดเลือดขาวขึ้น เด่นที่ PMN และ ค่า CRP ขึ้น มีนัยสำคัญทางสถิติในการช่วยวินิจฉัยสีติ้งอักเสบ และจากการศึกษาของ GwynnLK¹⁴ เพื่อศูนย์สิทธิภาพของการใช้อาหารทางคลินิกในการวินิจฉัยสีติ้งอักเสบโดยใช้เกณฑ์ MENTRELS criteria พบร่วมมีความไว 91.6% ความจำเพาะ 84.7%

สำหรับกลุ่มผู้ป่วยที่อาการทางคลินิกไม่ตรงไปตรงมา และโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กซึ่งอาจจะให้ประวัติไม่ได้ชัดเจน ไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจร่างกาย การวินิจฉัยจะเป็นไปได้ยาก จากการรวบรวมผลลัพธ์ของงานวิจัยนิดปicum ภูมิเพื่อหาความสำคัญของอาการทางคลินิกในการวินิจฉัยสีติ้งอักเสบโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กพบว่า Pediatric Appendicitis Score (PAS) และ MANTRELS ใช้ได้ดี แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่ใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน¹⁵ อาจส่งผลให้วินิจฉัยผิดพลาดหรือล้าช้าดังเช่นการศึกษาในอดีตที่พบสีติ้งแตกในเด็กมากกว่าผู้ใหญ่¹⁶ และเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งพบสีติ้งแตกมากกว่า 50%¹⁷⁻¹⁸ มีผลให้อัตราการผ่าตัดที่ไม่จำเป็นในเด็กสูงกว่าในผู้ใหญ่¹⁹ การส่งตรวจทางรังสีวิทยาจึงเข้ามายึบบทบาทในกลุ่มนี้

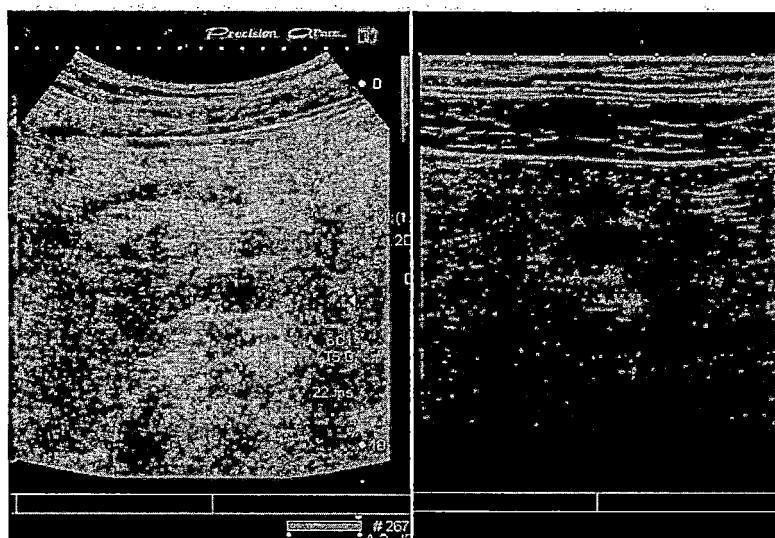
อัลตร้าซาวด์เป็นเครื่องมือและวิธีการตรวจทางรังสีวิทยาโดยใช้คลื่นเสียงความถี่สูงใช้เพื่อตรวจดูอวัยวะภายในได้เกือบทุกส่วนของร่างกาย ใช้มากกับอวัยวะภายในซ่องท้อง อัลตร้าซาวด์เป็นเครื่องมือที่หาง่าย ราคา

ไม่แพง และไม่มีอันตรายจากการสี เป็นที่ยอมรับว่าการทำอัลตร้าซาวด์สามารถช่วยในการวินิจฉัยได้ตั้งแต่แรกเกิด ให้มากขึ้น จากหลายๆ วรรณกรรมของต่างประเทศพบว่า อัลตร้าซาวด์มีค่าความแม่นยำ (accuracy) โดยไม่แยกกลุ่มเด็กผู้ใหญ่สูงถึง 80%²⁰⁻²³ นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยโรคอื่นๆ ที่มีอาการคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีข้อจำกัดคือการการวินิจฉัยด้วยอัลตร้าซาวด์จำเป็นต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้ทำเป็นอย่างยิ่ง²⁴ นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดอื่นๆ จากตัวผู้ป่วยเองอีก เช่น รูปร่างอ้วน²⁵ ปวดมากหรือเป็นเด็กเกินไปจนไม่สามารถให้ความร่วมมือในการตรวจได้

วิธีการตรวจหาได้ตั้งอักเสบด้วยอัลตร้าซาวด์ มีวิธีเรียกว่า Graded compression technique²⁶ โดยใช้หัวตรวจแบบเส้นตรง (linear transducer) ที่มีความถี่สูงประมาณ 5-9 เมกะเฮิร์ซ กดลงที่บริเวณที่สนใจ เพื่อไล่ลมในลำไส้ที่กีดขวางคลื่นเสียงออกไป ได้ตั้งที่มีพยาธิสภาพจะถูกกดแล้วไม่แนบ มองเห็นได้จากอัลตร้าซาวด์ และจะให้การวินิจฉัยว่าเป็นได้ตั้งอักเสบก์ต่อเมื่ออัลตร้าซาวด์พบได้ตั้งตลอดทั้งความยาวของได้ตั้ง และมีเส้นผ่าศูนย์กลางที่มากที่สุดของได้ตั้งมากกว่า 6 มิลลิเมตร²⁷ ได้มีผู้ศึกษาว่าขนาดของได้ตั้งในเด็กจะแตกต่างจากผู้ใหญ่หรือไม่ พบร่วมไม่มีความแตกต่างกัน²⁸

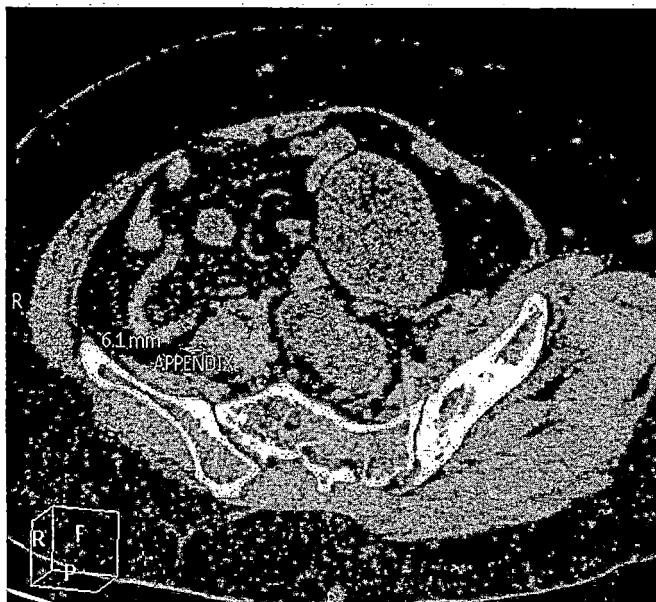

รูปที่ 1. ภาพอัลตร้าซาวด์ภาคตัดขวางและตามแนวยาวของได้ตั้งปกติ

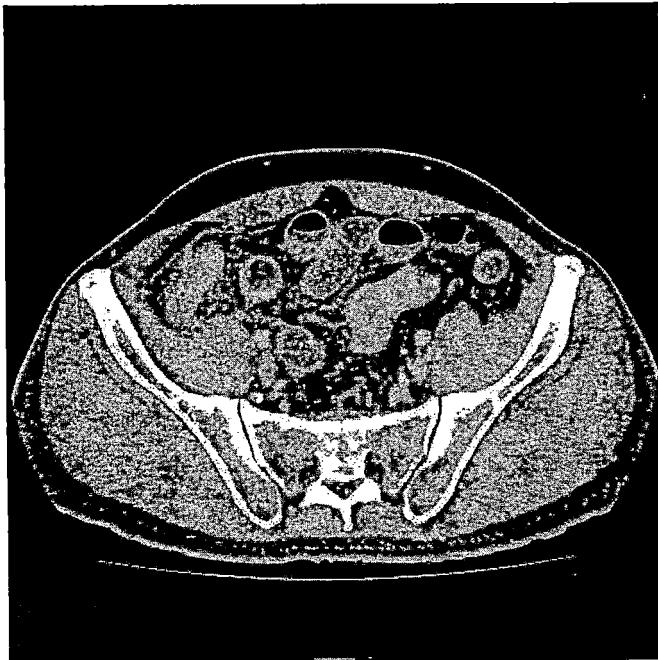

รูปที่ 2. ภาพอัลตร้าซาวด์ภาคตัดขวางและตามแนวยาวของได้ตั้งอักเสบ

เอกซเรย์คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งทางรังสีวิทยาที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบในปัจจุบัน มีหลากหลายรูปแบบในอดีตได้เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบระหว่างอัลตร้าซาวด์กับเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ จากการรวมผลลัพธ์ของงานวิจัยชนิดปฐมภูมิเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบระหว่างอัลตร้าซาวด์กับเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ในผู้ใหญ่พบว่า เอกซเรย์คอมพิวเตอร์มีความไวและความจำเพาะดีกว่า²⁹ ซึ่งในเด็กก็ได้ผลเช่นเดียวกัน³⁰ แต่เอกซเรย์คอมพิวเตอร์มีอันตรายจากการรังสี ซึ่งในเด็กต้องคำนึงถึงเป็นพิเศษ และถ้าต้องฉีดสารทึบสี ก็จะเพิ่มความเสี่ยงที่จะมีภาวะแทรกซ้อนจากการฉีดสารทึบสี และมีค่าใช้จ่ายสูง จึงมีผู้แนะนำให้ใช้อัลตร้าซาวด์เป็นอันดับแรก ถ้ายังวินิจฉัยไม่ได้ ควรเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ต่อ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการวินิจฉัยและลดอัตราการผ่าตัดที่ไม่จำเป็นลงโดยไม่ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนมากขึ้น³¹ แม้ว่ารูปกรณ์ในอดีตส่วนใหญ่จะมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ดีกว่า แต่เทคนิคการตรวจเอกซเรย์คอมพิวเตอร์เพื่อวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบมีหลากหลายและก็ยังเป็นที่ถกเถียงจนถึงปัจจุบันนี้³²⁻³⁶

รูปที่ 3. ภาพเอกซเรย์คอมพิวเตอร์
ภาคตัดขวางของไส้ติ่งปอด

รูปที่ 4. ภาพเอกซเรย์คอมพิวเตอร์
ภาคตัดขวางของไส้ดึงอักเสบ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

รูปแบบการวิจัย(research design)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบย้อนหลัง (Retrospective analytic cross sectional study) โดยการศึกษาจากเอกสารわれะระเบียนผู้ป่วย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเวชระเบียนผู้ป่วยกลุ่มเด็กที่มีอายุ 1-16 ปี ที่มีอาการปวดท้องเฉียบพลัน และได้รับการตรวจอัลตร้าซาวด์ทุกคน ทั้งนี้ไม่รวมผู้ป่วยที่เคยผ่าตัดไส้ติ่งมาก่อน โดยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพญาไท ศรีราชา ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2552 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2555 รวมจำนวน 463 ราย โดยยืนยันผลการวินิจฉัยจากการผ่าตัดและผลทางพยาธิวิทยา สำหรับผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการผ่าตัดถือเอกสารวินิจฉัยของแพทย์ผู้ดูแลผู้ป่วยก่อนอนุญาตให้ออกจากโรงพยาบาลเป็นเกณฑ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ใช้แบบบันทึกความสามารถในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบ ด้วยอัลตร้าซาวด์ในกลุ่มผู้ป่วยเด็กในการเก็บรวบรวมข้อมูลย้อนหลัง ซึ่งเป็นเครื่องมือที่คณานักวิจัยสร้างขึ้นเองโดยกำหนดให้มีหัวข้อเพื่อการบันทึกข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยผ่านขั้นตอนการหาคุณภาพเครื่องมือ และผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ก่อนการนำไปใช้จริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1.ขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาลพญาไทศรีราชา เพื่อขอเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้
- 2.ติดต่อประสานงานกับหัวหน้างานรังสีวิทยา งานเวชระเบียน โรงพยาบาลพญาไทและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการซึ่งจะลงวัดถุประสงค์ของการทำวิจัยและขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย
- 3.คณานักวิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูล ทำการศึกษาบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วย และบันทึกข้อมูลลงแบบบันทึกเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

สถานที่ทำการเก็บข้อมูล

โรงพยาบาลพญาไทศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบบันทึกความสามารถในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบ มาใช้กับบันทึกเวชระเบียนที่ต้องทำการศึกษาจำนวน 30 ฉบับ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความหมายของภาษาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย
2. นำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงแบบบันทึกความสามารถอีกครั้ง โดยนำไปพิจารณาในทีมผู้วิจัยเพื่อปรับแก้ให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้
3. นำแบบบันทึกความสามารถไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. เขียนโครงสร้างการศึกษาวิจัยนำเสนอกรรมการคัดกรองงานวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา
3. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลพญาไทศรีราชาเพื่อขอเข้าเก็บรวมรวมข้อมูลจากบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย
4. ผู้วิจัยศึกษาบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูความครบถ้วนของข้อมูล
5. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูล บันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลการวิจัย (case record form)
6. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์
7. ผู้วิจัยนำข้อมูลในคอมพิวเตอร์ไปเรียนปรึกษานักสถิติ
8. ผู้วิจัยนำผลการศึกษาที่ได้หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลไปเขียนสรุประยงานการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติดังนี้
1. ข้อมูลทั่วไป นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
 2. คำนวณความไว(sensitivity) ความจำเพาะ(specificity) ค่าพยากรณ์ผลบวก(positive predictive value) ค่าพยากรณ์ผลลบ(negative predictive value) และความแม่นยำ(accuracy)
 3. คำนวณเปรียบประสิทธิภาพของอัตราชាយดีในการวินิจฉัยโรคไส้ติ่งอักเสบระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง และระหว่างเด็กเล็ก (อายุ 1-10 ปี) และเด็กโต (อายุ 11-16 ปี)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านการบริการทางการแพทย์
- ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการดูแลกลุ่มผู้ป่วยเด็กที่สงสัยในการวินิจฉัยโรคไส้ติ่งอักเสบ สามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวินิจฉัยให้แม่นยำยิ่งขึ้น ลดอุบัติการณ์ไส้ติ่งแทก (perforated appendicitis) หรือเป็นหนอง (appendiceal abscess) ลดภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัดซึ่งช่วยลดระยะเวลาการพักในโรงพยาบาล หรือลดปริมาณการผ่าตัดที่ไม่จำเป็น(negative appendectomy rate)ลง

2. ด้านการเรียนการสอน

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนนิสิตแพทย์ และแพทย์ใช้ทุนให้มีความรู้และมั่นใจในการดูแลผู้ป่วยเด็กที่สงสัยในการวินิจฉัยโรคได้ตั้งแต่แรกพบ

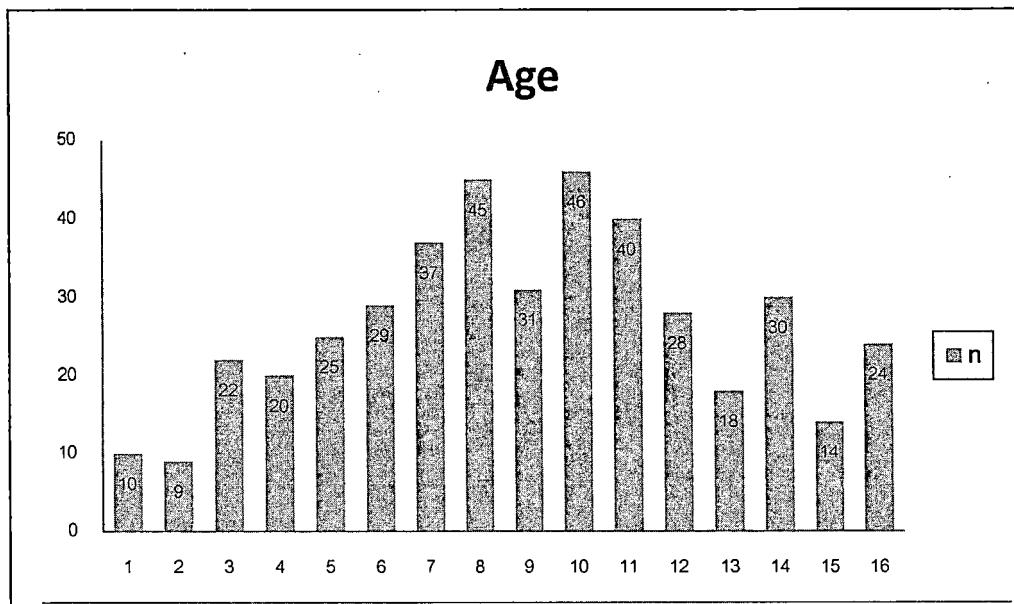
บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิภาพของอัลตร้าซาวด์ในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยเด็กอายุ 1-16 ปี ที่มีอาการปวดท้องเฉียบพลันเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลพญาไทศรีราชากล่าวได้รับการทำอัลตร้าซาวด์ ตั้งแต่ เดือนมกราคม พ.ศ.2552 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2555 มีทั้งหมด 463 รายงาน จากผู้ป่วย 455 คน มีผู้ป่วย 6 คน ที่ได้รับการทำอัลตร้าซาวด์ 2 ครั้ง และ 1 คน ได้รับการทำอัลตร้าซาวด์ 3 ครั้ง ผู้ป่วย 35 คน ต้องออก จากการศึกษา เนื่องจากขอย้ายไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลที่อื่น หรือปฏิเสธการรักษา

ที่เหลือ 428 คน เป็นชาย 220 คน (51.4%) หญิง 208 คน (48.6%) อายุเฉลี่ย 9 ปี ไม่มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในสัดส่วนของเพศชายต่อเพศหญิง การกระจายผู้ป่วยตามอายุได้แสดงไว้ดังแผนภูมิ

แผนภูมิแสดงการกระจายผู้ป่วยตามอายุ

มีผู้ป่วย 76 คน (17.8%) ได้รับการผ่าตัด ผลผ่าตัดและผลขันเนื้อยื่นยันว่าเป็นไส้ติ่งอักเสบ 49 คน เป็น การผ่าตัดที่ไม่จำเป็น 35.5% (27/76) ไม่พบไส้ติ่งแต่เป็นหนอง หรือมีอัตราตายในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้ป่วย ทั้ง 6 คน ที่ได้รับการทำอัลตร้าซาวด์มากกว่า 1 ครั้ง ไม่มีใครเป็นไส้ติ่งอักเสบและไม่ได้รับการทำผ่าตัด

จากบันทึกรายงานผลของอัลตร้าซาวด์ 428 ราย อัลตร้าซาวด์สามารถหาพบไส้ติ่งได้ใน 270 ราย (63.1%) ในกลุ่มที่หาพบนี้อัลตร้าซาวด์วินิจฉัยว่าเป็นไส้ติ่งอักเสบ 52 ราย (19.3%) วินิจฉัยว่าไม่เป็นไส้ติ่งอักเสบ 218 ราย (80.7%) ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลผ่าตัดและขันเนื้อ หรือผลการวินิจฉัยของแพทย์ก่อน อนุญาตให้ออกจากโรงพยาบาล พบว่า อัลตร้าซาวด์ให้ผลบางครั้ง 15 ราย ให้ผลลบครั้ง 5 ราย จากข้อมูล เป็นต้นนี้ นำไปวิเคราะห์หาค่าความไวของอัลตร้าซาวด์ได้ 71.2% (95% CI:56.9%-82.9%), ความจำเพาะ 97.7% (95% CI:94.7%-99.3%), ค่าพยากรณ์ผลบวก 88.1% (95% CI:74.4%-96.0%), ค่าพยากรณ์ผลลบ 93.4% (95% CI:89.4%-96.3%), ค่าความแม่นยำ 92.6%, และ ROC = 0.84 ผลของอัลตร้าซาวด์

เปรียบเทียบกับผลผ่าตัดและขึ้นเนื้อหรือผลการวินิจฉัยของแพทย์ก่อนอนุญาตให้ออกจากโรงพยาบาล ได้แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1. แสดงผลอัลตร้าซาวด์เปรียบเทียบกับผลขึ้นเนื้อจากการผ่าตัดหรือผลการวินิจฉัยของแพทย์ก่อนอนุญาตให้ออกจากโรงพยาบาล

ผลอัลตร้าซาวด์	ได้ตั้งอักเสบ เป็น	ได้ตั้งอักเสบ ไม่เป็น	รวม
	37	15	
ผลบวก	5	213	218
รวม	42	228	270

ผลของอัลตร้าซาวด์เปรียบเทียบกับผลผ่าตัดและขึ้นเนื้อในกลุ่มที่ได้รับการผ่าตัด ได้แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2. แสดงผลอัลตร้าซาวด์เปรียบเทียบกับผลขึ้นเนื้อจากการผ่าตัดในกลุ่มที่ได้รับการผ่าตัด

ผลอัลตร้าซาวด์	ได้ตั้งอักเสบ เป็น	ได้ตั้งอักเสบ ไม่เป็น	รวม
	37	9	
ผลบวก	5	8	13
รวม	42	17	59

เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของอัลตร้าซาวด์ในผู้ป่วยทั้งหมดกับในกลุ่มที่ได้รับการผ่าตัดพบว่าค่าความจำเพาะ ค่าพยากรณ์ผลลบ และค่าความแม่นยำในกลุ่มที่ได้รับการผ่าตัดมีค่าน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3. แสดงประสิทธิภาพของอัลตร้าซาวด์ในผู้ป่วยทั้งหมดเปรียบเทียบกับในกลุ่มที่ได้รับการผ่าตัด

ค่าการรัด(95% CI)	ผู้ป่วยทั้งหมด($n = 270$)	กลุ่มที่ได้รับการผ่าตัด($n = 59$)	p
ค่าความไว	71.2% (56.9%-82.9%)	88.1% (74.4%-96.0%)	0.072
ค่าความจำเพาะ	97.7% (94.7%-99.3%)	47.1% (23.0%-72.2%)	<0.001
ค่าพยากรณ์ผลบวก	88.1% (74.4%-96.0%)	80.4% (66.1%-90.6%)	0.114
ค่าพยากรณ์ผลลบ	93.4% (89.4%-96.3%)	61.5% (31.6%-86.1%)	<0.001
ค่าความแม่นยำ	92.6% (88.8%-95.4%)	76.3% (63.4%-86.4%)	<0.001

เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของอัลตร้าซาวด์ในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงพบว่า ในเด็กชายจะมีความไวกว่าเด็กน้อยแต่มีนัยสำคัญทางสถิติดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของอัลตร้าซาวด์ในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง

ค่าการวัด	เด็กชาย(<i>n</i> = 138)	เด็กหญิง(<i>n</i> = 132)	p Value
ค่าความไว (95% CI)	73.3% (54.1%-87.7%)	68.2% (45.1%-86.1%)	0.357
ค่าความจำเพาะ (95% CI)	97.2% (92.1%-99.4%)	98.2% (93.6%-99.8%)	0.585
ค่าพยากรณ์ผลบวก (95% CI)	88.0% (68.8%-97.5%)	88.2% (63.6%-98.5%)	0.959
ค่าพยากรณ์ผลลบ (95% CI)	92.9% (86.5%-96.9%)	93.9% (87.9%-97.5%)	0.741
ค่าความแม่นยำ (95% CI)	92.0% (86.2%-95.9%)	93.2% (87.4%-95.8%)	0.707

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแยกกลุ่มอายุระหว่างเด็กเล็ก (อายุ 1-10 ปี) กับ เด็กโต (อายุ 11-16 ปี) พบว่า ในกลุ่มเด็กเล็กมีค่าพยากรณ์ผลบวกต่ำกว่าในเด็กโตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของอัลตร้าซาวด์ในการวินิจฉัยโรคไส้ติ่งอักเสบระหว่างเด็กเล็ก (อายุ 1-10 ปี) และเด็กโต (อายุ 11-16 ปี)

ค่าการวัด	อายุ 1-10 ปี (<i>n</i> = 171)	อายุ 11-16 ปี(<i>n</i> = 99)	p Value
ค่าความไว (95% CI)	70.0% (50.6%-85.3%)	72.7% (49.8%-89.3%)	0.638
ค่าความจำเพาะ (95% CI)	97.2% (92.9%-99.2%)	98.7% (93.0%-100.0%)	0.423
ค่าพยากรณ์ผลบวก (95% CI)	84.0% (63.9%-95.5%)	94.1% (71.3%-99.9%)	0.015
ค่าพยากรณ์ผลลบ (95% CI)	93.8% (88.6%-97.1%)	92.7% (84.8%-97.3%)	0.726
ค่าความแม่นยำ (95% CI)	92.4% (87.3%-95.9%)	92.9% (86.0%-97.1%)	0.880

เมื่อศึกษาเฉพาะเจาะจงไปในกลุ่มเด็กเล็ก (pre-school-age group 1-5 ปี) ซึ่งมีจำนวน 86 คน พบว่า ไม่สามารถพบไส้ติ่ง 46 คน (54%) อัลตร้าซาวนด์ได้ผลบวกถ้วง 2 ราย อย่างไรก็ต้องเด็กเล็กกลุ่มนี้ไม่มีใคร เป็นไส้ติ่งอักเสบ

ในกลุ่มที่อัลตร้าซาวด์ไม่พบไส้ติ่ง 158 ราย พบว่ามีเป็นไส้ติ่งอักเสบ 7 ราย (4.4%) ถึงแม้ว่าอัลตร้าซาวด์ ไม่พบไส้ติ่งแต่อัลตร้าซาวด์ก็ได้ช่วยให้การวินิจฉัยโรคค่อนข้าง เช่น ถุงน้ำรังไข่ ต่อมน้ำเหลืองอักเสบ ได้ในผู้ป่วย 24 ราย อย่างไรก็ตาม ใน 24 รายนี้ ยังมีผู้ป่วยเป็นไส้ติ่งอักเสบ 3 ราย

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบย้อนหลัง (Retrospective analytic cross sectional study) โดยการศึกษาจากเอกสารเวชระเบียนผู้ป่วยเด็กอายุ 1-16 ปี ที่ได้รับการทำอัลตร้าซาวด์เนื้องจากสงสัยเป็นไส้ติ้ง อักเสบ ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2552 ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2555 ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของ ผู้ป่วย ผลการให้การวินิจฉัยไส้ติ้งอักเสบโดยอัลตร้าซาวด์ ผลการผ่าตัดและผลขันเนื้อ สำหรับผู้ป่วยที่ไม่ได้รับ การผ่าตัดถืออาการวินิจฉัยของแพทย์ผู้ดูแลผู้ป่วยก่อนอนุญาตให้ออกจากโรงพยาบาลเป็นเกณฑ์ นำข้อมูลที่ ได้มาหาค่าเฉลี่ย ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างเพศ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 1-10 ปี) กับเด็กโต (อายุ 11-16 ปี)

การเก็บข้อมูลทำโดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย บันทึกลงในแบบบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองและทดสอบกับกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 30 ตัวอย่าง นำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความ ไว ค่าความจำเพาะ ค่าพยากรณ์ผลบวก ค่าพยากรณ์ผลลบ ค่าความแม่นยำเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มโดยใช้ Standard chi-square test และใช้ ROC สำหรับบอกกำลังของประสิทธิภาพในการวินิจฉัยไส้ติ้งอักเสบ ของอัลตร้าซาวด์ เพื่อตอบคำถามสำคัญคือการวินิจฉัยโรคไส้ติ้งอักเสบด้วยอัลตร้าซาวด์โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่

อภิปรายผลการวิจัย

ไส้ติ้งอักเสบ เป็นโรคที่พบได้บ่อยในเด็กโตและวัยหนุ่มสาว⁸ พบน้อยในเด็กหรือผู้สูงอายุ⁸⁻¹⁰ การ วินิจฉัยไส้ติ้งอักเสบ สามารถวินิจฉัยได้จากประวัติ อาการและอาการแสดงทางคลินิก ซึ่งประวัติ อาการและ อาการแสดงทางคลินิกที่เป็นคลาสสิกนี้ พบร้อยละ 70% ของผู้ป่วยไส้ติ้งอักเสบ¹² จากการศึกษาของ Gwynn LK¹⁴ เพื่อดูประสิทธิภาพของการใช้อาการทางคลินิกในการวินิจฉัยไส้ติ้งอักเสบโดยใช้เกณฑ์ MENTRELS criteria พบร้อยละ 91.6% ความจำเพาะ 84.7% ค่าพยากรณ์ผลบวก 93% ค่าพยากรณ์ ผลลบ 83.6% โดยรวมทุกกลุ่มอายุ แต่ในเด็กการวินิจฉัยเป็นไปได้ยากกว่าในกลุ่มผู้ใหญ่¹⁵ เนื่องจากอาจ จะให้ประวัติไม่ได้ชัดเจน หรือไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจร่างกาย และจากการศึกษาของ Gwynn LK¹⁴ ที่พบ ผลบวกลดลงถึง 45.5% ในเด็กกลุ่มอายุ 0-10 ปี ทำให้เด็กมีอัตราการผ่าตัดโดยไม่จำเป็นสูงกว่า¹⁹ การ ศึกษาวิจัยนี้มีอัตราการผ่าตัดโดยไม่จำเป็น 35.5% ซึ่งนับว่าสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับการ ศึกษาวิจัยของ Oyetunji และคณะ¹⁹ ที่มีอัตราการผ่าตัดโดยไม่จำเป็นที่ 6.7% อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัย ของ Oyetunji และคณะ¹⁹ มีอัตราตาย 4.3/10,000 ของการผ่าตัดไส้ติ้ง เช่นเดียวกันกับการศึกษาวิจัยของ Trout และคณะ²³ ที่มีอัตราการผ่าตัดโดยไม่จำเป็นที่ 14% และมีอัตราไส้ติ้งแตกถึง 23.3% เป็นที่ทราบกันดีว่า อัตราการผ่าตัดโดยไม่จำเป็นที่สูงจะสัมพันธ์กับภาวะแทรกซ้อนที่ต่ำ เป็นเหตุผลที่ว่าการศึกษาวิจัยนี้ไม่พบ ภาวะแทรกซ้อนหรืออัตราตายเลย

จากการศึกษาของ Simonovsky²⁸ พบร่วมกับค่าพยากรณ์ผลบวกที่ในเด็กหรือผู้ใหญ่ หรือในเด็กโตกับเด็กเล็ก ไม่มีความแตกต่างกัน จึงอธิบายผลการศึกษาวิจัยนี้ที่พบว่า ประสิทธิภาพโดยรวมของอัลตร้าซาวด์ในการ วินิจฉัยโรคไส้ติ้งอักเสบระหว่างเด็กเล็ก (อายุ 1-10 ปี) และเด็กโต (อายุ 11-16 ปี) ไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นค่าพยากรณ์ผลบวกที่ในเด็กเล็กจะน้อยกว่าเด็กโตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งนำไปอธิบายสาเหตุของ

อัตราการวินิจฉัยผลบวกลงที่มากกว่าในกลุ่มเด็ก ถ้าศึกษาเจาะจงเฉพาะในเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 1-5 ปี) ซึ่งพบได้ตั้งแต่สืบเนื้อยามาก จะพบว่ามีภาวะแทรกซ้อนสูงมาก¹⁷⁻¹⁸ ซึ่งกล้องของกับการศึกษาวิจัยของเราที่ อัตราการพบได้ตั้งในเฉพาะกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนจะเพียงแค่ 36.9% อย่างไรก็ตามไม่พบได้ตั้งอักเสบในเด็กก่อน วัยเรียนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

จากหลายวรรณกรรมในอดีต อัตราการพบได้ตั้งมีความแตกต่างกันมากจาก 24.4%-82%^{21,23-24} เนื่องจาก มีข้อจำกัดคือ การวินิจฉัยด้วยอัลตร้าซาวด์จำเป็นต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้ทำเป็นอย่างยิ่ง²⁴ นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดอีกตัวผู้ป่วยเองอีก เช่น รูปร่างอ้วน²⁵ ป่วยมากหรือเป็นเด็กเกินไปจนไม่สามารถ ให้ความร่วมมือในการตรวจได้ แต่ Wiersma และคณะ²³ กลับพบว่าความอ้วน (BMI) ไม่มีผลต่ออัตราการพบ ได้ตั้ง อัตราการพบได้ตั้งเฉพาะกลุ่มเด็กของการศึกษาวิจัยครั้งนี้อยู่ที่ 67.1% แต่ถ้าเฉพาะในเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 1-5 ปี) อัตราการพบได้ตั้งจะลดลงเหลือ 46%

การที่อัลตร้าซาวด์ไม่สามารถหาพบได้ตั้ง หลายวรรณกรรมในอดีตให้ถือว่าไม่เป็นได้ตั้งอักเสบ^{21,24,30,37} แต่ ในการศึกษาวิจัยนี้พบว่ามีได้ตั้งอักเสบ 4.4% ในกลุ่มนี้ คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่ควรถือว่าการที่อัลตร้าซาวด์ ไม่พบได้ตั้งไม่เป็นได้ตั้งอักเสบ แต่ควรพิจารณาเป็นรายๆไป เช่นเดียวกับข้อเสนอจากการวิจัยของ Schuh และคณะ²⁵ คณะผู้วิจัยขอเสนอว่าในกรณีที่อัลตร้าซาวด์ไม่พบได้ตั้ง ถ้าประเมินแล้วผู้ป่วยดูมีความเสี่ยงที่จะ เป็นได้ตั้งอักเสบเนื้อยาระสังเกตอาการ แต่ถ้าประเมินแล้วผู้ป่วยดูมีความเสี่ยงที่จะเป็นได้ตั้งอักเสบมาก ควร เอกซเรย์คอมพิวเตอร์ต่อ เนื่องจากเอกซเรย์คอมพิวเตอร์มีความไวและความแม่นยำสูงกว่าอัลตร้าซาวด์³⁰ และ การทำเอกซเรย์คอมพิวเตอร์เพิ่มเติมหลังจากอัลตร้าซาวด์สามารถเพิ่มความแม่นยำในการวินิจฉัย³¹

ในการศึกษาวิจัยนี้มีผลบวกลง 5 ราย 2 รายเกิดจากอัลตร้าซาวด์เห็นได้ตั้งไม่ตลอดทั้งอัน ซึ่งวินิจฉัยได้ จากเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ อีก 3 รายเกิดจากขนาดของได้ตั้งอยู่ในช่วงกำกัง (5-6 มิลลิเมตร) ซึ่งโดยปกติใน การปฏิบัติงานทั่วไป การที่พบขนาดของได้ตั้งอยู่ในช่วงกำกัง ผู้ทำอัลตร้าซาวด์จะอาศัยองค์ประกอบอื่นในการ ช่วยวินิจฉัยด้วย เช่น การไม่แนบของได้ตั้งเมื่อถูกกด หรือ สัญญาณทุติยภูมิต่างๆ³⁸ แต่การศึกษาวิจัยนี้ใช้ขนาด ของได้ตั้งแต่เพียงอย่างเดียวในการวินิจฉัย เนื่องจากการณรงค์ล่าสุดในปี 2011³⁹ ได้ให้ความเห็นว่าขนาด เส้นผ่าศูนย์กลางของได้ตั้งที่มากกว่า 6 มิลลิเมตร ให้ค่าความไวและความจำเพาะมากที่สุดในการวินิจฉัยได้ตั้ง อักเสบ และสัญญาณทุติยภูมิต่างๆไม่มีส่วนช่วยในการเปลี่ยนแปลงการวินิจฉัย

หลายวรรณกรรมของต่างประเทศพบว่าอัลตร้าซาวด์มีค่าพยากรณ์ผลบวกลงมากถึง 95%-98%^{21,37} การ ศึกษาวิจัยนี้ก็ได้ค่าพยากรณ์ผลบวกลงเข่นกันที่ 93.4% แต่เมื่อเจาะจงในกลุ่มที่ได้รับการผ่าตัดจะพบว่า ค่า พยากรณ์ผลบวกลงถึง 61.5% ซึ่งบ่งบอกได้ว่าอาการทางคลินิกยังมีความสำคัญมาก อย่างไรก็ตามค่าความไว ในกลุ่มนี้ก็สูงมาก (88.1%) เราจึงมีความเห็นเช่นเดียวกันว่าควรใช้อัลตร้าซาวด์เป็นเครื่องมือทางรังสีวิทยา อันดับแรกในการช่วยวินิจฉัยได้ตั้งอักเสบในเด็ก

การศึกษาวิจัยนี้มีข้อจำกัดคือ เนื่องจากเป็นการศึกษาวิจัยย้อนหลัง โดยศึกษาจากเวชระเบียน การวินิจฉัย ใช้ผลอัลตร้าซาวด์แต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงอาการทางคลินิก สัญญาณทุติยภูมิต่างๆซึ่งอาจมีส่วนช่วย วินิจฉัยในกรณีที่อัลตร้าซาวด์ไม่สามารถหาพบได้ตั้ง หรือในกรณีที่ขนาดของได้ตั้งอยู่ในช่วงกำกัง ไม่ได้ถูกมา พิจารณาในการศึกษาวิจัยนี้ การถือเอกสารวินิจฉัยของแพทย์ผู้ดูแลผู้ป่วยก่อนอนุญาตให้ออกจากโรงพยาบาล เป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่าไม่เป็นได้ตั้งอักเสบ อาจจะไม่เพียงพอในผู้ป่วยบางรายที่มีระยะการดำเนินโรคนาน ผิดปกติ หรือผู้ป่วยอาจจะไปถูกวินิจฉัยเป็นได้ตั้งอักเสบที่โรงพยาบาลอื่น

ผู้ทำอัลตร้าซาวด์ในการศึกษาวิจัยเป็นรังสีแพทย์ทั่วไป 16 คน ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานต่างๆกัน โดย ทำอัลตร้าซาวด์ทั้งในและนอกเวลาราชการ ไม่มีวันหยุด จึงเป็นที่น่าสงสัยว่าประสบการณ์การทำงานที่มากกว่า

จะมีผลต่อความแม่นยำในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบจริงหรือไม่ และการทำอัลตราซาวด์ในช่วงเวลาที่เหนื่อยล้า จะมีผลต่อความแม่นยำในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบเพียงใด

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ในกรณีที่มีปัญหา หรือสงสัย ควรใช้อัลตราซาวด์เป็นเครื่องมือทางรังสีวิทยาอันดับแรกในการช่วยวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบในเด็ก
2. เด็กเล็กก่อนวัยเรียนมีโอกาสเป็นไส้ติ่งอักเสบน้อยมาก ถ้าสงสัยไส้ติ่งอักเสบควรใช้อัลตราซาวด์เป็นเครื่องมือทางรังสีวิทยาอันดับแรก แต่โอกาสที่อัลตราซาวด์จะไม่พบไส้ติ่งก็มีมาก ดังนั้นควรสังเกตอาการและเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยนี้ มีรังสีแพทย์ทั่วไปเป็นผู้ทำอัลตราซาวด์ 16 คน ตลอด 24 ชั่วโมง ทุกวัน โดยที่รังสีแพทย์เหล่านี้มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน การทำวิจัยครั้งต่อไปควรจะศึกษา

1. จำนวนปีประสบการณ์การทำงานที่เท่าใด จึงจะมีประสิทธิภาพเพียงพอในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบด้วยอัลตราซาวด์
2. ในเวลา หรือนอกเวลาราชการ มีผลต่อประสิทธิภาพในการวินิจฉัยไส้ติ่งอักเสบด้วยอัลตราซาวด์หรือไม่

บรรณานุกรม

1. Montgomery E, Torbenson M. Inflammatory disorders of the appendix. In: Odze RD, Goldblum JR, Crawford JM, editors. *Surgical pathology of the GI tract, liver, biliary tract and pancreas*. 1st ed. Philadelphia: Saunders; 2004. p.247-8.
2. Jaffe BM, Berger DH. The appendix. In: Brunicardi FC, Anderson DK, Billiar TR, Dunn DL, Hunter JG, Pollock RE, editors. *Schwartz's principle of surgery*. 8th ed. New York: McGraw-Hill; 2005. p. 1119-37.
3. Paul UK, Naushaba H, Begum T, Alam MJ, Alim AJ, Akther J. Position of vermiform appendix: a post mortem study. *Bangladesh J Anat* 2009; 77: 34-6.
4. Ali U, Noor A, Jan WA, Islam M, Khan AS. Anatomical position of appendix in emergency care patients. *J Pak Med Inst* 2010; 24: 207-11.
5. Clegg-Lampty JN, Armah H, Naaeder SB, Adu-Aryee NA. Position and susceptibility to inflammation of vermiform appendix in Accra, Ghana. *Afr Med J* 2006; 83: 670-3.
6. Iqbal T, Amanullah A, Nawaz R. Pattern and position of vermiform appendix in people of Bannu district. *Gomal journal of medical sciences* 2012; 10: 100-3.
7. Golalipour MJ, Arya B, Azarhoosh R, Jahanshahi M. Anatomical variations of vermiform appendix in South-East Caspian Sea (Gorgan-IRAN). *J Anat Soc India* 2003; 52: 141-3.
8. Ngodngamthaweesuk N, Tunthangtham A, Sakonya D. Acute appendicitis : a 5-year review of histopathology and clinical presentation. *Thai J Surg* 2003; 24: 81-4.
9. Wei CS, Wu HP, Chang YJ. Routine urinary analysis in patients with acute appendicitis. *J Emerg Crit Care Med* 2007; 18: 71-8
10. Llaguna OH, Avgerinos D, Cha A, Friedma R, Surick BG, Leitman IM. The impact of liberal use of CT in the work up of acute appendicitis. *The open Surgery journal* 2009; 3: 11-4.
11. Horn-Jr RC. Alimentary tract. In: Anderson WA, editor. *Synopsis of pathology* 6th ed. St.Louis: Mosby; 1964. p.1131-3.
12. Saddique M, Iqbal P, Rajput A, Kumar R. Atypical presentation of appendicitis: diagnosis and management. *Journal of Surgery Pakistan (International)* 2009; 14: 157-60.
13. Andersson RE, Hugander AP, Ghazi SH, Ravn H, Offenbartl AK, Nystrom PO, Olaison GP. Diagnostic value of disease history, clinical presentation, and inflammatory parameters of appendicitis. *World J Surg* 1999; 23: 133-40.
14. Gwynn LK. The diagnosis of acute appendicitis: clinical assessment versus computed tomography evaluation. *J Emerg Med* 2001; 21: 119-23.

ต.แเสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 2013।

15. Kulik DM, Uleryk EM, Maguire JL. Does this child have appendicitis? A systematic review of clinical prediction rules for children with acute abdominal pain. *J Clin Epidemiol* 2013; 66: 95-104.
16. Narsule CK, Kahle EJ, Kim DS, Anderson AC, Luks FI. Effectod delay in presentation on rate of perforation in children with appendicitis. *Am J Emerg Med* 2011; 29: 890-3.
17. Sakellaris G, Tilemis S, Charassis G. Acute appendicitis in preschool-age children. *Eur J Pediatr* 2005; 164: 80-3.
18. John J, Hanini S, Popoiu CM. Acute appendicitis in infants and toddlers: rare but challenging. *Jurnalul Pediatrului* 2009; 12: 369.
19. Oyetunji TA, Onguti SK, Bolorunduro OB, Cornwell III EE, Nwomeh BC. Pediatric negative appendectomy rate: trend, predicrors, and differentials. *J Surg Res* 2012; 173: 16-20.
20. Poortman P, Lohle PN, Schoemaker CM, Oostvogel HJ, Teepen HJ, Zwinderman KA, et al. Comparison of CT and sonography in the diagnosis of acute appendicitis: a blinded prospective study. *Am J Roentgenol* 2003; 181: 1355-9.
21. Rioux M. Sonographic detection of the normal and abnormal appendix. *Am J Roentgenol* 1992; 158: 773-8.
22. Veger-Zubovic S, Lincender L, Dizdarevic S, Sefic I, Dalagija F. Ultrasound signs of acute appendicitis in children – clinical application. *Radiol Oncol* 2005; 39: 15-21.
23. Wiersma F, Sramek A, Holscher HC. US features of the normal appendix and surrounding area in children. *Radiology* 2005; 235: 1018-22.
24. Trout AT, Sanchez R, Ladino-Torres MF, Pai DR, Strouse PJ. A critical evaluation of US for the diagnosis of pediatric acute appendicitis in a real-life setting: how can we improve the diagnosis value of sonography? *Pediatr Radiol* 2012; 42: 813-23.
25. Schuh S, Man C, Cheng A, Murphy A, Mohanta A, Moineddin R, et al. Predictors of non diagnostic ultrasound scanning in children with suspected appendicitis. *J Pediatr* 2011; 158: 112-8.
26. Birnbaum BA, Wilson SR. Appendicitis in the millennium. *Radiology* 2000; 215: 337-48.
27. Veger-Zubovic S, Lincender L, Dizdarevic S, Sefic I, Dalagija F. Ultrasound signs of acute appendicitis in children – clinical application. *Radiol Oncol* 2005; 39: 15-21.
28. Simonovsky V. Normal appendix: is there any significant difference in the maximal mural thickness at US between pediatric and adult populations? *Radiology* 2002; 224: 333-7.

บ/บ. 07543

๗๕๖

๑.๒

3 4 5 4 9 5

29. Weston AR, Jackson TJ, Blamey S. Diagnosis of appendicitis in adults by ultrasonography or computed tomography: A systematic review and meta-analysis. *Int J Technol Assess* 2005; 21: 368-79.
30. Sivit CJ, Applegate KE, Stallion A, Dudgeon DL, Salvator A, Schluchter M, et al. Imaging evaluation of suspected appendicitis in a pediatric population: effectiveness of sonography versus CT. *Am J Roengen*. 2000; 175: 977-80.
31. Kaiser Sylvie K, Frenckner B, Jorulf H. Suspected appendicitis in children: US and CT- a prospective randomized study. *Radiology* 2002; 223: 633-8.
32. Coursey CA, Nelsen RC, Patel MB, Cochran C, Dodd LG, DeLong DM, et al. Making the diagnosis of acute appendicitis: do more preoperative CT scans mean fewer negative appendectomies? A 10-year study. *Radiology* 2010; 254: 460-8.
33. Blebea J, Meilstrup JW, Wise SW. Appendiceal imaging: which test is best? *Semin Ultrasound CT* 2003; 24: 91-5.
34. Mun S, Ernst RD, Chen K, Oto A, Shah S, Mileski WJ. Rapid CT diagnosis of acute appendicitis with IV contrast material. *Emerg Radiol* 2006; 12: 99-102.
35. Akhtar W, Ali S, Arshad M, Ali FN, Nadeem N. Focused abdominal CT scan for acute appendicitis in children: can it help in need? *J Pak Med Assoc* 2011; 61: 474-6.
36. Kaiser S, Finnbogason T, Jorulf HK, Soderman E, Frenckner B. Suspected appendicitis in children: diagnosis with contrast-enhanced versus nonenhanced helical CT. *Radiology*. 2004; 231: 427-33.
37. Pacharn P, Ying J, Linam LE, Brody AS, Babcock DS. Sonography in the evaluation of acute appendicitis. Are negative findings good enough? *J Ultras Med* 2010; 29: 1749-55.
38. Wiersma F, Toorenvliet BR, Bloem JL, Allema JH, Holscher HC. US examination of the appendix in children with suspected appendicitis: the additional value of secondary signs. *Eur J Radiol* 2009; 19: 455-61.
39. Goldin AB, Khanna P, Thapa M, McBroom JA, Garrison MM, Parisi MT. Revised ultrasound criteria for appendicitis in children improve diagnostic accuracy. *Pediatr Radiol* 2011; 41: 993-9.

ภาคผนวก ก

แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

ที่ ๑๗๐/๒๕๕๖

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการร่วมวิจัย
เรื่อง ความสามารถในการวินิจฉัยโรคไส้ตึงอักเสบด้วยอัลตราซาวน์ในกลุ่มผู้ป่วยเด็ก

หัวหน้าโครงการวิจัย แพทย์หญิงศรีสุภา ลีมเจริญ
หน่วยงานที่สังกัด คณะแพทยศาสตร์

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า
โครงการร่วมวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่สู่วิจัยเคราะห์สิทธิและศักดิ์ศรี
ในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดลิขสิทธิ สร้างความเสียหาย แลจะไม่ก่อให้เกิดภัยหรือภัยอันตรายแก่ชีวิตทางการวิจัยอย่างสูง
และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการร่วมวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสาร
รับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ฉบับนี้จนถึงวันที่ ๒๘ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗

ออกให้ ณ วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖

ลงนาม

ดร. ใจดี พันธุ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมฤติ จริตควร)

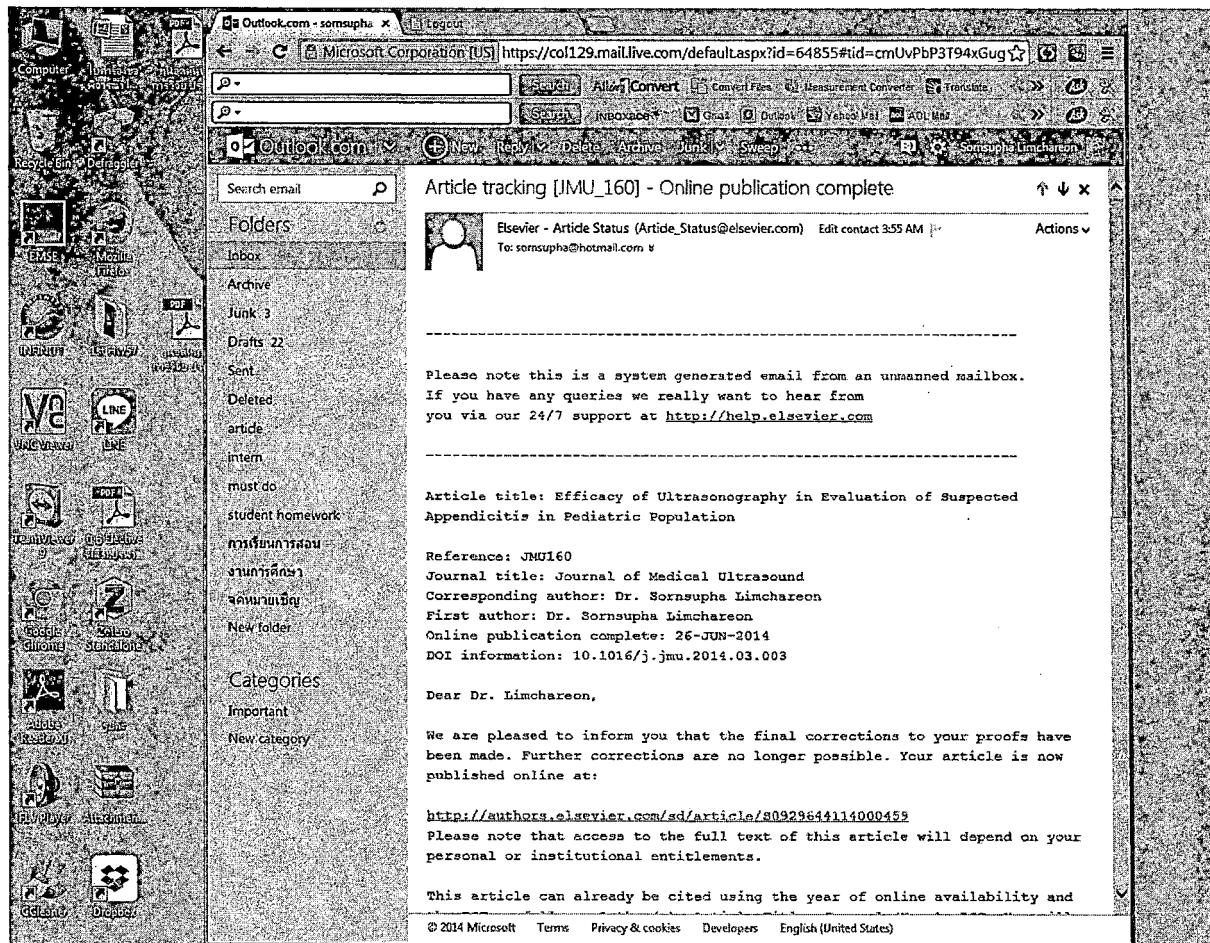
ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก ๖

ตารางบันทึกข้อมูลลักษณะ

ภาคผนวก ค

จดหมายตอบรับการลงตีพิมพ์วารสาร Journal of Medical Ultrasound

ภาคผนวก ๔

จดหมายตอบรับ Poster presentation ที่งานประชุม The 15th Asian Oceanian Congress of Radiology 2014 ที่เมืองโกเบ ประเทศญี่ปุ่น

The screenshot shows an email inbox from Microsoft Outlook. The subject of the selected email is "(AOCR2014) Acceptance Notice and Session Schedule for Abstract No. 00008". The email is from "AOCR2014 Secretariat" dated 6/20/2014. It informs the recipient that their abstract has been accepted for the 15th Asian Oceanian Congress of Radiology (AOCR2014) held in Kobe, Japan, from September 24-28, 2014. The abstract title is "Efficacy of Ultrasonography in Evaluation of Suspected Appendicitis in Pediatric Population". The session name is "Poster Session 'Pediatrics'" and the discussion time is 16:30-17:30 on Friday, September 26.

(AOCR2014) Acceptance Notice and Session Schedule

for Abstract No. 00008

AOCR2014 Secretariat 6/20/2014
To: sornsupha@hotmail.com

Dear Prof./Dr. Sornsupha Limchareon,

Thank you very much for your abstract submission to the 15th Asian Oceanian Congress of Radiology (AOCR2014), which will be held on September 24 - 28, 2014 in Kobe, Japan.

It is our pleasure to inform you that your abstract below has been accepted at AOCR2014.

Abstract Receipt No.: 00008
Abstract Title: Efficacy of Ultrasonography in Evaluation of Suspected Appendicitis in Pediatric Population

<Your Session Schedule>
Session Name: Poster Session "Pediatrics"
Discussion Time & Date: 16:30-17:30 Friday, September 26,